

Відгук
опубліковано 10.04.2025
Доктор педагогічних наук
спеціалізованої вченої
ради ДФ 26.133.097
д. пед. наук проф. І. М.
Ляховій

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ26.133.097 у Київському столичному
університеті імені Бориса Грінченка
доктору педагогічних наук, професору,
професору кафедри фізичного виховання і
педагогіки спорту, Факультету здоров'я,
фізичного виховання і спорту, Київського
столичного університету
імені Бориса Грінченка
ЛЯХОВІЙ Інні Миколаївні

РЕЦЕНЗІЯ

ЛЯХТАДИР Олени Володимирівни, кандидата психологічних наук,
доцента кафедри фізичної культури та спорту, Київського столичного
університету імені Бориса Грінченка на дисертаційну роботу **Романюка
Максима Валентиновича на тему: «Система відбору юних футболістів з
урахуванням психологічних характеристик»**, подану на здобуття
наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 - Фізична
культура і спорт.

1. Актуальність дисертаційної роботи. Дослідження Романюка
Максима Валентиновича на тему «Система відбору юних футболістів з
урахуванням психологічних характеристик» не викликає жодних сумнівів і
має беззаперечне наукове й практичне підґрунтя. У сучасних умовах
розвитку футболу, коли конкуренція зростає не лише на професійному, а й на
дитячо-юнацькому рівні, питання вдосконалення системи відбору
спортсменів набуває особливої ваги. Важливо підкреслити, що тривалий час
селекція в юнацькому футболі здійснювалася переважно на основі фізичних і
технічних показників, що у багатьох випадках не дозволяло виявити повний
потенціал юного спортсмена.

У цьому контексті ініціатива автора звернути увагу на психологічні аспекти - мотивацію, емоційну стійкість, рівень саморегуляції, особистісні якості - є надзвичайно своєчасною й обґрунтованою. Запропонована система відбору, яка інтегрує психологічні характеристики в загальну структуру селекційної моделі, відповідає сучасним тенденціям індивідуалізованого підходу у спорті й сприяє формуванню більш цілісного уявлення про здібності та перспективи юного футболіста.

Зважаючи на потреби дитячо-юнацьких спортивних шкіл, футбольних академій та клубів у впровадженні науково обґрунтованих методів ранньої діагностики й відбору талановитих гравців, слід визнати, що результати даного дослідження мають не лише теоретичну цінність, а й практичне значення. Праця Романюка М.В. може стати основою для оновлення підходів до селекції в українському футболі та підвищення ефективності підготовки резерву для команд вищого рівня. Тематика дослідження повністю відповідає актуальним запитам спортивної науки і практики, а сама робота - є вагомим внеском у розвиток теорії й методики спортивного відбору у футболі.

2. Наукова новизна результатів дисертації (теоретичних та/або експериментальних). У дисертаційному дослідженні Романюка М.В. представлено цілісну та ґрунтовну наукову роботу, що має чітко виражену наукову новизну та практичну цінність. Уперше науково обґрунтовано інтегровану систему відбору юних футболістів віком 13–15 років, яка синтезує техніко-тактичні показники з діагностикою провідних психологічних характеристик спортсмена (зокрема, рівень тривожності, мотиваційна спрямованість, впевненість у собі, орієнтація на результат чи процес).

Важливим здобутком дослідження є встановлення чітких зв'язків між ефективністю техніко-тактичних дій та особистісними психологічними особливостями з урахуванням ігрового амплуа. Це створює передумови для більш точної, індивідуалізованої та науково обґрунтованої селекції. Автор розробив систему критеріїв оцінювання ігрової підготовленості за позиціями

(захисник, півзахисник, нападник, воротар), яка враховує психологічний портрет кожного спортсмена.

Особливої уваги заслуговує використання комплексного методичного інструментарію, зокрема кластерного аналізу та багаторівневої діагностики, що забезпечило об'єктивність і точність у процесі відбору юних футболістів. Запропонований підхід дозволяє перейти від загального до цілеспрямованого, адресного формування командного складу.

Наукова новизна дисертації Максима Валентиновича є переконливою та вагомою. Отримані результати мають істотне значення для подальшого розвитку як теоретичних основ спортивного відбору, так і його практичного впровадження, насамперед у футболі, а також можуть бути адаптовані до інших командних ігрових видів спорту.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Результати дисертаційної роботи Максима Валентиновича Романюка мають значну теоретичну й прикладну цінність. У теоретичному аспекті дослідження суттєво розширює наукове розуміння механізмів спортивного відбору у футболі, запропонувавши нову концепцію, що інтегрує психологічну складову на рівні з техніко-тактичними й фізичними характеристиками. Науково обґрунтовано важливість індивідуально-психологічних показників для прогнозування ефективності гри футболістів з урахуванням специфіки ігрових амплуа. Такий підхід відкриває нові перспективи для побудови селекційної політики в юнацькому спорті.

З практичного погляду автором розроблено комплексний діагностично-оцінювальний інструментарій, який включає алгоритми, критерії та методики для об'єктивної оцінки потенціалу юних футболістів. Цей підхід може бути ефективно застосований у процесі формування команд і селекції в дитячо-юнацьких футбольних структурах. Результати роботи мають прикладну цінність не лише для тренерів, а й для системи підготовки фахівців — у межах програм освіти й підвищення кваліфікації тренерських кадрів, а також у змісті дисциплін спортивного спрямування.

Значущим підтвердженням прикладного значення дослідження є його впровадження у практику КДЮСШ-15 м. Києва: зокрема, у процес комплектування команд вікових груп U14-U16 і підготовки до офіційних змагань. Акт впровадження від 17.09.2024 року засвідчує реальне застосування отриманих результатів.

Загалом теоретичні положення та практичні рекомендації, подані в дисертації, є глибоко вивіреними, аргументованими та цілком обґрунтованими. Вони можуть бути результативно використані в роботі тренерів, методистів, спортивних менеджерів, а також у науково-освітній сфері, сприяючи подальшому вдосконаленню системи спортивного відбору у футболі.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові результати, теоретичні положення, висновки та практичні рекомендації, представлені у дисертаційному дослідженні Максима Валентиновича Романюка, логічно впливають із поставленої мети, сформульованих завдань і гіпотези дослідження, а також ґрунтуються на достатньому масиві теоретичного аналізу й емпіричних даних.

Автором застосовано сучасний науковий інструментарій, зокрема методи педагогічного спостереження, стандартизованого тестування, психодіагностики, а також потужні засоби математичної статистики, включаючи кластерний, кореляційний і факторний аналіз. Це забезпечило об'єктивність, точність та аналітичну глибину отриманих результатів. Особливо заслуговує на увагу ефективне використання кількісних методів для виявлення статистично значущих взаємозв'язків між психологічними особливостями спортсменів і їхньою техніко-тактичною ефективністю в межах вікової групи 13–15 років.

Достовірність зроблених висновків підкріплена репрезентативністю вибірки, належною організацією емпіричного дослідження, ретельністю у

зборі та обробці даних, а також фактом апробації результатів у практичній діяльності КДЮСШ-15 м. Києва. Впровадження авторських підходів у реальний тренувальний процес підтверджує їхню ефективність і прикладну значущість.

Узагальнюючи, слід відзначити, що наукові положення, висновки та рекомендації дисертації є теоретично виваженими, методично коректними й статистично надійними. Рівень наукової аргументації повністю відповідає сучасним вимогам до кваліфікаційних досліджень у галузі фізичної культури і спорту.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Здобувач повністю виконав поставлене наукове завдання, що підтверджується чіткою відповідністю структури та змісту дисертації визначеній меті, завданням і гіпотезі дослідження. У роботі простежується логічна послідовність, цілісність і системність підходу до розв'язання дослідницької проблеми. Максим Валентинович Романюк продемонстрував належний рівень оволодіння методологією наукової діяльності: грамотно обґрунтував об'єкт, предмет і методи дослідження, обрав релевантні методи збору й аналізу даних, що відповідають сучасним науковим вимогам у галузі фізичної культури і спорту. У дисертації ефективно використано якісні та кількісні методи дослідження, зокрема психодіагностичні методики, педагогічне спостереження, тестування, а також методи математичної статистики (кластерний, кореляційний та факторний аналіз). Застосування цих методів було коректним і доречним, що свідчить про високий рівень аналітичних компетентностей здобувача та глибоке розуміння принципів наукового пізнання.

Рівень виконання наукового завдання і ступінь володіння методологією дослідження повністю відповідають вимогам, що висуваються до здобувачів наукового ступеня доктора філософії.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Основні теоретичні та прикладні результати дисертаційного дослідження Максима Валентиновича Романюка пройшли широку апробацію в межах наукових і науково-практичних конференцій як всеукраїнського, так і міжнародного рівнів. Здобувач неодноразово представляв ключові положення своєї роботи на авторитетних наукових форумах, зокрема у м. Київ (2023, 2025), м. Грац (Австрія, 2024), м. Рим (Італія, 2024), що свідчить про міжнародне визнання наукової актуальності та прикладної значущості тематики дослідження. У доповідях особливий акцент було зроблено на психологічних детермінантах у процесі спортивного відбору, інтеграції новітніх діагностичних і тренувальних технологій, а також амплуа-орієнтованих підходах до фізичної підготовки юних футболістів.

Крім того, результати дисертації були предметом обговорення на всеукраїнських наукових конференціях, проведених у Києві та Харкові протягом 2021–2024 років. Під час цих заходів розглядалися питання техніко-тактичної та психологічної підготовки, когнітивного супроводу у футболі, а також особливості селекції у дитячо-юнацькому спорті.

Апробація результатів дослідження здійснена на високому науковому рівні, у фаховому середовищі, що підтверджує як наукову новизну та обґрунтованість положень дисертації, так і їхню відкритість до конструктивного обговорення та практичного застосування.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу.

Дисертаційна робота Романюка Максима Валентиновича відзначається логічною, цілісною та чітко структурованою побудовою. Вона складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох змістовних розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

Загальний обсяг дисертації становить 238 сторінок, з яких 189 відведено основному змісту. Список використаних джерел налічує 28 сторінок і включає 231 найменування, серед яких 219 — іноземні публікації. Такий показник свідчить про глибоке опрацювання автором сучасного зарубіжного наукового доробку з тематики дослідження, що відповідає актуальним тенденціям розвитку спортивної науки.

Текст роботи ілюстровано 9 таблицями та 23 рисунками, що підвищують наочність поданих результатів і сприяють кращому розумінню аналізу. Зміст викладено послідовно, науково обґрунтовано й у повній відповідності до заявленої теми, мети та завдань дослідження. Структура дисертації забезпечує цілісність наукової логіки: кожен розділ логічно продовжує попередній, а загальні висновки узагальнюють отримані результати.

Оформлення роботи відповідає чинним вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності «Фізична культура і спорт». Дисертація є самостійною науковою працею, що підтверджується рівнем наукової аргументації, авторським стилем викладу та оригінальним підходом до вирішення поставленого наукового завдання.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Під час ознайомлення з дисертаційною роботою Романюка Максима Валентиновича та супровідними науковими публікаціями не виявлено фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації даних. Усі використані джерела коректно процитовані, а положення дисертації ґрунтуються на результатах власного дослідження здобувача з належним теоретичним і емпіричним обґрунтуванням.

Робота виконана у повній відповідності до принципів академічної доброчесності, визначених чинним законодавством України у сфері вищої

освіти та наукової діяльності. Автор продемонстрував належну культуру наукового цитування, уважне ставлення до джерельної бази та самостійність у формулюванні висновків, інтерпретації результатів і науково-практичних рекомендацій. Дисертаційна робота і супровідні публікації здобувача повністю відповідають вимогам академічної доброчесності. Порушень, які могли б поставити під сумнів авторство чи достовірність представлених результатів, не встановлено.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Дисертаційна робота Романюка Максима Валентиновича справляє враження ґрунтовного, методично виваженого та практично значущого дослідження, яке відповідає сучасним вимогам до наукових кваліфікаційних праць. Разом із тим, як і будь-яке дослідження, вона містить окремі положення, що можуть стати предметом наукової дискусії або потребувати уточнення. До таких моментів варто віднести:

1. Психодіагностичні методики, залучені у дослідженні (ISEQ, SCAT, TEOSQ, SMS-28), загалом є відомими та валідизованими інструментами, однак доцільно було б чіткіше обґрунтувати їхню відповідність віковій категорії досліджуваних (13–15 років) саме у спортивному контексті. Це посилило б методологічну аргументацію вибору інструментарію.

2. Незважаючи на детальну якісну інтерпретацію результатів за кожним із психодіагностичних інструментів, у відповідному розділі бракує компактних узагальнюючих таблиць або графічних візуалізацій, які б дозволяли наочно порівняти психологічні профілі юних футболістів за амплуа, рівнем техніко-тактичної ефективності чи складом команди. Такий підхід не лише підвищив би інформативність подачі результатів, а й спростив би їх сприйняття читачем.

3. У підрозділі 1.4 дисертації представлено широку джерельну базу з актуальних наукових праць, що стосуються психологічного профілю футболістів залежно від ігрового амплуа. Разом із тим, бракує критичного аналізу суперечливих положень у науковій літературі. Зокрема, окремі

дослідження не виявляють статистично значущих відмінностей у психологічних характеристиках гравців різних амплуа, тоді як інші - навпаки, фіксують чітко виражені відмінності. Було б доречно виокремити найбільш узгоджені наукові висновки та вказати ті положення, які залишаються дискусійними, що надало б огляду літератури більшої глибини та аналітичності.

4. У підрозділі 2.1.4 наведено докладний опис застосованих психодіагностичних методик (ISEQ, SCAT, TEOSQ, SMS-28), проте не повністю обґрунтовано вибір саме цих інструментів. Зважаючи на дослідницьку мету - виявлення взаємозв'язків між техніко-тактичною ефективністю та психологічними параметрами - було б доцільно коротко пояснити, чому не було обрано інші поширені методики, зокрема ті, що оцінюють саморегуляцію, емоційну стабільність, когнітивну гнучкість або рівень командної взаємодії. Такий вступний аналіз дозволив би глибше аргументувати відповідність діагностичного інструментарію віковим особливостям вибірки та цільовому спрямуванню дослідження.

Проте зазначені зауваження не знижують загального наукового рівня роботи та не ставлять під сумнів достовірність її результатів, в цілому відповідає вимогам, що висуваються до наукових кваліфікаційних праць на здобуття ступеня доктора філософії.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей.

Здобувач продемонстрував належний рівень сформованості професійних компетентностей, які відповідають вимогам освітньо-професійної програми підготовки докторів філософії. У дисертаційній роботі чітко відображено глибоке розуміння теоретичних засад та сучасних наукових підходів до відбору юних футболістів, зокрема в контексті інтеграції психолого-педагогічних, фізіологічних і спортивно-технічних чинників. Здобувач упевнено оперує як базовими, так і спеціальними знаннями в галузях педагогіки, психології спорту, теорії й методики

підготовки спортсменів. У процесі виконання дисертаційного дослідження автор виявив здатність до самостійного критичного аналізу наукових джерел, розроблення науково обгрунтованого дизайну дослідження, інтерпретації емпіричних даних і формулювання висновків, що відповідають поставленій меті. Результати дослідження підтверджують сформованість у здобувача навичок аналітичного мислення, аргументованого наукового викладу, статистичного аналізу та практичного застосування отриманих знань. Дисертаційна робота свідчить про здатність здобувача до самостійного наукового пошуку й продуктивної діяльності у сфері професійної підготовки спортсменів.

11. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам.

Дисертаційне дослідження відповідає вимогам до кваліфікаційних робіт за обраним рівнем вищої освіти та спеціальністю. Робота вирізняється достатнім рівнем наукової новизни, обгрунтованістю положень, чіткою структурованістю та логічною послідовністю викладу матеріалу.

Положення, викладені в дисертації, базуються на актуальних джерелах, сучасних концепціях та підкріплені результатами власного емпіричного дослідження. Здобувач дотримався принципів академічної доброчесності - текст не містить ознак академічного плагіату, належним чином оформлені бібліографічні посилання та процитовані джерела.

Опубліковані наукові праці за темою дисертації відповідають фаховому спрямуванню та засвідчують належний рівень апробації результатів дослідження. Загалом, дисертація та супровідні публікації відповідають чинним вимогам до кваліфікаційних наукових робіт у сфері фізичної культури і спорту.

Зважаючи на вищевикладене, вважаємо, що наукова кваліфікація Романюка Максима Валентиновича відповідає вимогам, що висуваються до здобувача ступеня доктора філософії. Дисертація Романюка М.В. «Система

відбору юних футболістів з урахуванням психологічних характеристик», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є самостійним науковим дослідженням, яке відповідає вимогам, встановленим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 №44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за №155/30023, та може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 017 Фізична культура і спорт. Автор дисертації, Романюк М.В, заслуговує на основі публічного захисту на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Рецензент:

кандидат психологічних наук, доцент
кафедри спорту та фітнесу,
Факультету здоров'я, фізичного
виховання і спорту, Київського
столичного університету імені Бориса
Грінченка

Олена ЛАХТАДИР

